U LARSING KHONGWIR

DA

U Rev. T. RODBORNE, B.A., B.D.



U LARSING HA BILAT

La pynmih da

I Mrs. H. RODBORNE

WARPHLANG, GARIKHANA ROAD
SHILLONG - 793002

U LARSING KHONGWIR

(*Ebanjelist*)

DA

U Rev. T. RODBORNE, B.A. B,D.

1 9 8 1

La pynmih da

I Mrs. H. RODBORNE

ARPHLANG,
GARIKHANA ROAD
SHILLONG - 793002

La Shon Ha Ri Khasi Press, Shillong.

U LARSING KHONGWIR

KA JINGKDEW

U LARSING KHONGWIR

Kane ka long ka jingpyrshang barit jong u nongthoh ban iathuhkhana shaphang u Larsing, u samla uba la ai ha ngi ia ka jingrwai "*Kin ialap i'U Jisu Khrist, Haleluia!*". La iohsngew ki jing-ialap shaphang ka kyrteng une u samla bunsien bunsien, hynrei ym tip satia kaei kaei ruh shaphang jong u nalor kaba u la leit bad u la iap ha Ri Wales.

Ha ine i kitab i barit, la pyrshang ban wad jingtip nangne nangtai; bad ka bakongsan tam na kaba la ioh jingtip ka long na ki Diary jong u kiba la thoh ha ka kot khubor kaba kyrteng U Nongkit Khubor ha ki snem 1894 bad 1895 bad na iwei i kitab ha ka ktien Phareng kaba kyrteng, *U LARSING Evangelist from Khasi Hills*, ba la thoh da u Sahep John Hughes Morris, Liverpool, naduh ka snem 1912.

U nongthoh u la pyrkhat ban thoh ia ine i kitab na ka bynta ki khynnah, ha ka banyngkong. Ynda u la sdang, u shem ba kan don shibun ka jingduhnong ia ki nongpule kiba la san, lada leh kumta. Kumta la thoh ia ka ha kane ka dur ban iaioh jingmyntoi lang bad khynnah bad rangbah.

Dated Warphlang, Shillong. June 28, 1981. T. RODBORNE

U Larsing Khongwir

1. KA ÏING KA SEM JONG U

U LARSING KHONGWIR u la mih na ka ïing badonburom surom ka shnong Mawsmai kaba jingai tang kumba ar mail na Nongsawlia, Sohra, ha ka lynti bah kaba leit na Sohra sha Tharia-Majai. Ha ka por u Larsing, ka shnong Mawsmai ka la long ka shnong ka baheh kaba don kumba 100 ïing; hynrei mynta ka la kylla rit shibun namar ka jingkynriah shong ki briew.

Ngim don jingtip ia ki kyrteng u kpa bad ka kmie jong u. U iadon arngut shipara; ia uta u para jong u ruh ngim tip ei ei kumno u man u long. Kat na kaba u iathuh hi u Larsing, la kha ia u lehse ha ka snem 1838. U kñi trai jong u uba kyrteng u Rajimon u la long u rangbah shnong jong ka shnong Mawsmai. Ki ong ba u long u briew uba jrong ka rynieng bad uba dohksah bha ka met ka phad. Ha ka dorbar shnong, u kyrhuh kum u khla: nalor ka rynieng ryniot, ka kyrdan ha shnong ha thaw, u long u bakhraw ka nia ka jutang. Nalor katne ka burom bad ka kyrdan jong u, u long ruh u nongshat nongkheiñ uba pawnam ha kito ki sngi.

U Larsing u la mih na kum kata ka ïing. Ka dei ka ïing kaba la ñiew burom baroh ka shnong ka thaw. Kum u khun nyngkong jong ka kmie

u kpa, bad u pyrsa rangbah jong u kñi badonburom jong ka shnong ka thaw, u la long u khun ba la buh jingkyrmen ia ka long rangbah rangsan ha kaba lashai lashisngi.

Ki Nong Mawsmai ki babun, ha ki por barim, ki la long ki nongbylla bad ki nongkitnong; hynrei ki kmie ki kpa jong u Larsing ki la long ki nongkhaïi. U kpa jong u u long uba iaid arsut artet ia ka lynti sha Shilot bad Shatok lajan man ka por. Ka kam khaïi ba kongsan ka long ia u phan ha ka por lyiur bad u sohñiamtra ha ka por tlang. I kmie jong u pat I don la ka kam khaïi kha tyrkhong. I ju iaid ju ieng kylleng ki shnong hapoh Ri Khasi, wat shaduh Ri Synteng ruh bad la ka khoh kit kha tyrkhong. Kumta, ka ïing ka sem u Larsing ka la long kawei hapdeng ki badon baem jong ka shnong Mawsmai.

U kpa jong u Larsing u la iap noh haba u dang hynriew hynñiew snem ka rta. Tang shu iap u kpa, I kmie jong u im banse ban mih madan ban shimti ia ka kam ba u kpa ki khun u la iehnoh. Ka la hap leit arsut artet sha Shilot bad Shatok ban bteng ia kata ka kam khaïi pateng ba la pyniaid I kpa ki khun. Ynda I la trei katto katne por, ki khmat ba shalak jong ka ki la peit sha kaba kham jngai. Im shym la long khim jingmut kum ki para shnong para thaw jong ka. La plie ia ka skul pule ha shnong, bad im shym khang ia la ki khun ban leit hikai pule kot. Ka iohi ba kane ka long kaba donkam eh ia kaba lashai lashisngi jong ki khun jong ka.

Naduh shuwa ban iap u kpa jong u Larsing, la plie ia ka skul pule ka banyngkong ha Mawsmai, imat ka dei ha ka snem 1842, bad la buh hikai ia u Larshai, u khynnah samla uba na Mawsmai hi uba u Sahep Jones u la hikai pynnang pule A-B. Hadien khyndiat bnai la buh sa uwei u nonghikai uba la mih na ka skul u Sahep Lewis uba la leit hikai ha Mawsmai uba kyrteng u Bonrai. U Larsing u la ioh leit skul thikna haba la hikai u Babu Bonrai bad u la ioh bud ruh ia la u Babu ha ka baleit sha ïing u Sahep ha Nongsawlia. U Larsing u la long u khynnah u banep jingmut ba tang hapoh shisnem arsnem u la nang ban pule bad ban thoh.

Ha ka snem 1849, haba u Larsing u dang long tang kumba khatwei snem ka rta, ka kmie jong u da ka jingialam jingmut ki nongkhaïi dkhar, ka la kut jingmut ban leit shaduh Calcutta ban leit khaïi, tip ha ka mar aiu, ym tip, ka lah ban long ban kit phan shata bad wan rah pat da kiwei kiwei ki mar ban wan die ha la ka ri. Haba ka la khreh ban leit, ka la pyrkhat shaphang u Larsing kumno kan leh. Ka sngewthuh ba ka jingleit jong ka sha Calcutta kan shim por bun taiew haduh ba kan wan poi shnong. Ka tip ba lada kan iehnoh ia u ha u Rajimon bad ha ka kmiesan jong u kin ym phah shuh ia u ban leit skul. Ka la leit sha Sohra sha I Mem Lewis ban kyrpad ba In sngewbha ban khot ia u Larsing ban shong ban sah bad ki. Ka la iathuh nadong shadong shaphang ia lade bad ka jingthmu jong ka. Ka la iathuh shaphang la ka ïing

ka sem ba ka long ka badonburom ha shnong ha thaw. Ka la iathuh ba lada I mem ın khot ia u khun jong ka kin sa ioh lynti kham bha ban pyniaid shaphrang ia ka jingthmu jong ki shaphang ka skul bad shaphang ka niam. Ka la kren lut bad batai lut shaphang ki jingthmu jong ka baroh. Ka la jia ba haduh katta ka la iasaid bad I Mem Lewis, I mem i ong, "Ngam lah shuh ban pdiang iano iano." Da ka jingsngewsih ka bakhraw ka kmie u Larsing ka la leit phai da ka jingsngewdiaw mynsiem bymlah ong. Ban pep na ka baleit Calcutta kam lah shuh; ha ka jingbymbanse ka la khreh la khrum; ka la lum la lang ia ka spah ka phew bad ka la leit pan ram ruh na ki briew ban pynbiang ia ka jingleit jong ka. Ha ka jingbymbanse ka la iehnoh ia u Larsing ha ka jingpeit jingkhmih ka kmie san bad u kñi jong u.

Ka kmie jong u Larsing ka mih na shnong ryngkat bad ka jingsngew phuhmat phuhmut ban ioh ei ei ka burom bad ka spah kaba kham khraw ynda ka wan phai na Calcutta. Ka jingiathuhkhana shaphang jong ka ka la long ka basngewsih katta katta. Ka dei ma ka ka kynthei Khasi kaba nyngkong eh kaba la poi sha Calcutta. Ki khar Bengali kiba shalak ha ka kam khaïi pateng, ki la khroh ia ka, ka briew ka babieit bad ka bashida, bad da ka jingshetkylla jong ki ka la duh lut ia ka spah ka phew baroh katba ka don; ka la shu lah tang ban wan phai ka met thylli. Ka la leit ha ka jingsngewbha hynrei mynta ka wan phai ka briew kaba la pait dohnud. Nalor ka jingduh bad ka jingsngewlehraiñ, kine ki ram

rynjaiñ ka kit kiba kam sngewlah siew shuh ia ki. Ka la shu trei iamrem bad rem kynrad ia ka kam rit kam ria kaba la ju trei mynshuwa; ka briew te kam ibynriew shuh. Ki nongshahram ki la leit sha ka bad ki tim. krenbeiñ bad ka byrngem byrsit ba kin shu shoh ia ka. Ka jingkut jong ka ka long ba la shem ia ka met iap jong ka ha trai riat, ym tip ia ka daw balei ka la iap, pyniap ki briew ne nohiap ia lade.

---

2. U LARSING KUM U KHYNNAH.

Haba ka kmie jong u Larsing ka la leit sha Calcutta, ka la iehnoh ia u Larsing khunswet ban leit shong bad I kmeisan jong u ibym shym la sumar hok ia u. Kata ka kmeisan ka la ai bam ai dih ia u kumba shu bret—kam don jingieit ia u Larsing,—ka ñiew ia u u khun runar bad u khun tamsneng namar u leit ialang bad u Babu Bonrai. U ju leit skul tuh mynstep bad u ju ialang lok ban ialeit shane shatai bad u babu. U Bonrai u long u briew u basian bad u banang bha ka ktien ka thylliej ban pynsngewbha ia ki khynnah bad ban iadei bad ki riewshong. Ka kmiesan bad u kñi jong u Larsing kim lah shuh ban sneng ban kraw ia u ba un ym leit skul shuh; ka mynsiem u Larsing ka la pluh da ka jingthrang ka jingsliang ba un nang bha ha ka pule kot. Ka la jia, haba ki iohi ba kim lah khang shuh ia u ki la beh noh syndon ia u na ĩing,—kim ai bam ai dih shuh ki la beh jyndat ia u kum ia miaw ia ksew.

Mynta u Larsing u don ha ka pyrthei kaba khlem kmie khlem kpa, khlem kur khlem jait, shano un leit? Ka dohnud bad ka mysniem jong u ka la angnud lypa naduh mynshuwa ban ioh leit skul ha Nongsawlia hapoh u Sahep bad I mem Lewis. Haba la beh ia u na ïing kumta, u la phai dohiap la ka khmat sha Sohra ban leit iam leit ud ha u Sahep bad I mem ba kin ai jaka rieh ia u. U la leit la ka leit khlem da tip aiu un ong bad aiu un kren. Ynda u la poi ha ïing u Sahep, um nang ban tied ia ka jingkhang ban khot briew ban plie ia u ba un rung. U la shu iaid sharum shaneng ha baranda u Sahep. u khynnah uba dap da ka jingsngewsih hapdeng ka lyngngoh lyngngaiñ. Hadien katto katne por, u Sahep u la iohi ia u, u la plie ia ka jingkhang. La kylli ia u u kwah aiu. U khynnah Larsing, shuwa ba un kren, u la dap ki ummat u la phaidien ia u Sahep bad u kren iaiam u ong ba u la shah beh na ïing. U sahep u la khot lang ia I mem. Hakhmat jong ki u Larsing u la iathuh, ryngkat ka baiam, aiu ka la jia ia u ha Mawsmai. Haba u Sahep bad I Mem ki la iohsngew ia ka jingiathuh jong u bad ba un ym leit shuh sha shnong, hynrei un shong noh bad ki, kim nang kren briew shuh ma ki ruh. Da ka jingsngewlem bad ka jingisynei ki la bat noh ia u ha ïing, kin khmih aiu lah ban leh na ka bynta jong u. Ki sngew eh ban khot namar ki la don lupa arngut ki khynnah khunswet kiba ki la ri bad pyndonkam ban hikai ia ki kum ki nongsumar ïing. Ka rai ka jong u Sahep bad I Mem Lewis ka long ba kin bat bad kin pyndonkam ia u ha ki kam ïing

shetja. Haba u Larsing u la shong katto katne sngi, ki shem ia u khynnah uba kohnguh bad uba tipsngi; u long ruh u basmat basting naduh ka trei ka ktah haduh ka pule kot pule sla; u long ruh uba smat eh ia ki jingiaseng; katba nang slem ba u sah, katta ka jingsngew ieit jong ki ia u ka nang khraw. Tang hadien khyndiat por, u Sahep bad I Mem ki la pyndonkam ia u ha ki jait kam baroh kiba don ha ïing ha sem, ha kompound bad ha ki jingtrei kam jong ki.

Haba u Larsing u la sah katto katne bnai bad u Sahep, u la minot bha ia ka kam pule kot bad leit jingiaseng. U la sngewtynnat eh ia ki jingiaseng pynpaw klas. Kaba la pynshon jingmut jur eh ia u haba u leit sha kine ki klas pynpaw ka long shaphang *ka jinglong U Blei* bad shaphang *ka Sngi Bishar.* U la pynpaw ia lade ba u kwah ban long kristan noh. Hadien bà la tynjuh jingmut bha ia u, la u dang khynnah hapdeng 11 bad 12 snem ka rta ki la pdiang ia u sha ka balang ha Nongsawlia ha ka 11 tarik u bnai July 1849. Ka jingiathuhkhana ka ong, ba kaba la pynkylla ka bamut ia u ka la long ka jingbatai ha ka klas pynpaw shaphang ka jingshyrkhei jong ka sngi bishar ha ka sngi khatduh. U Larsing u la shitom jingmut shaphang ki ktien "Thang ha ka ding bym ju lip", haduh ba um iohthiah suk shuh bun sngi bad bun miet. Khatduh u ong, "Haba nga la iohi ha kata ka por, ba ngam lah ban ieng ha kata ka Sngi Bishar shabar jong U Khrist, nga la jam shi jam bad nga la ieng skhem halor U Mawsiang Uba na mynhyndai".

Haba la pdiang ia u sha ka balang, u la kwah eh ban ioh jingbaptis; hynrei la pynslem haduh ba kan da ioh suhthied bha ka jingngeit jong u. La pynbeit ba un leit shah pynbaptis ha ka Tingmane ba la dang shu tei thymmai ha Shella ryngkat bad laingut kiwei pat ki rangbah—u Laithat (Kpa u Donrai), u Dorji (kpa u Nasing) bad u Babon. La pyndep ia ka jingpynbaptis ha ka ka 5 tarik October, 1851 ha ka jingiaseng kaba bun briew, ha kaba ki la iawan ruh shibun ki briew bym pat long khristan ban iakhmihkai. Uwei na ki rangbah bymlong khristan uba kyrteng u Laitmiet na ka shnong Nongkroh, u tymmen uba la 70 snem ka rta, uba la leit iohi ia kane ka jingiaseng pynbaptis ha Shella u la shoh jingmut haduh katta katta ba naduh kata u la kut jingmut ban long khristan noh.

U Rew. William Lewis u la thoh kumne ha ka report jong u shaphang u Larsing ha kata ka jingiaseng ha Shella: "U la kren lyngkot bad khia mynsiem ha kane ka rukom: 'ka dei kane ka ktien kaba la pynkynduh ia nga, bad kaba la pynthar ia ka jingiatiplem jong nga: kumba la lum bad la thang ia u stait, kumta, ter ter. Dei kane ka ktien kaba la pynkyndit ia nga bad kaba la pynlong ia nga ba ngan wad ia ka lynti jong ka jingim ka babymjukut. Nga iohi ba ka pop ka long ka jingsniew ka bakhraw hakhmat U Blei, namar ka bainong jong ka ka long ka basngewshyrkhei. Nga la shem ruh ba tang U Khrist Uba lah ban pyllait im ia nga bad nga ngeit ha U. Phi tip ba ki Khasi haba ki kren shaphang kaei kaei

kaba ki da ngeit skhem ki ju ong, 'Ngan ngam bad kane'. .Knmta, nga ruh nga ong mynta, 'Ngan ngan ha ka bangeit ha U Trai''.

U Larsing u la jialong u samla ka kti kamon jong u Sahep William Lewis. U la don bad u ha kti ha kjat, u la trei naphang haphang katba donkam ia ki kam ïing kam sem. Ha ki por ba lait, haba u leit shano shano um sngewlehraiñ ban phla ia la ka jingngeit khristan jong u. U don ka ktien ka bajem bad ka bashynroiñ riap, u Sahep kat sha ba u leit shang shnong shano shano u ialam ryngkat ryngkat ia u. Um shym la shu bud ia u Sahep, hynrei u ialap ruh katba u don ktien u don buit. Haba ki poi sha kano kano ka shnong, dei u Larsing uba leit wer briew sha ki jaka ialap u Sahep. Ka rukom ialap jong u ka long ban leit wer ia ki briew ban wan sngap ia u Sahep, u ju ong, "Wan ban sngap ia u Sahep! Ka myntoi ia phi ban iohsngew ! u don ki khubor kiba sngewtynnat katta katta ban iathuhkhana."

Ka la don tang kawei ka jingjia kaba u Sahep Lewis u la sngewsih ia u Larsing. Haba ka kmie u Larsing ka la iap, ki nongshah ram jong ka ki la leit ha u Larsing ban dawa ba un siew ma u ia ka ram ka kmie jong u ba ka la shim ha ka por ba ka la leit sha dkhar. Ki la kren ha u da ki ktien ki bakhor ryngkat ka byrngem byrsit, haduh ba u Larsing u la kohnguh ba un siew, tang ba un siew khyndiat khyndiat. Haba u Sahep u la tip ia kata, u la sngewsih ia u Larsing ba u leit kular bieit ia kaba kum kata. U Larsing u la bat ia la ka

ktien, u la siew khyndiat khyndiat haba u ioh jingai na ka bynta ka kam ka jingshakri jong u. Ym don jingtip la u la pynkhuid lut ne em ia kata ka ram haba u la leit Bilat noh.

3. U LARSING KHONGWIR KUM U SAMLA NONGIALAP

Haba u Larsing u la dap kumba 15-16 snem ka rta, u Sahep William Lewis u la phah ia u sha Shella ban leit ialap bad khmih artat ia ki laitylli ki skul kiba la don hangne (ha Shella, Nongkroh bad Nongwar). Hadien khyndiat bnai u la leitphai sha Sohra. U dang donkam shibun ban shah hikai bad pynbit ha ka kam kaba don ia u sha khmat. Haba u la dap 17 snem ka rta, ha ka snem 1855, ka Balang ha Nongsawlia ka la thung ne pynkyrpang ia u kum u Ebanjelis. Ym pat don Presbytery ne Assembly ne jingbuh kyrdan Ebanjelist ha kata ka por. Nadong shadong ka la long hapoh ka jingpyniaid bad ka jingpynbeit u Sahep Missionary, u paidbah jong ka balang u shu mynjur beit.

U Larsing u la pynlut ia ki snem 1854-55 ha kaba pule bad kaba leit ialap kylleng ki shnong kiba hapoh ka Distrik Sohra bad Distrik Shella. Kat sha ba u leit ki briew ki sngewbha eh ia u U long u samla uba pliah ktien, bad hangno hangno ba u poi ym ju don kiba kyntait ia u ban khot sha la ïing ban sah miet. Haba u kren, ki ktien jong u ki shu tuid kum ka um. Haba ki briew ki wan sngap ia ki jingkren jong u, ki jaw

ki ummat na ki khmat jong ki bad bangeit bad bympat ngeit. Hapdeng ki khubor kiba u bang eh ban ialap ki long kine: "Balei ba phin shu iap?" "Peit sha U Jisu". "Naba U Blei U la ieit katta katta ia ka pyrthei". "Ha khmih U khunlangbrot jong U Blei U ba kit noh ia ka pop ka pyrthei". "Wat kynshew ia lade ka spah ha kane ka khyndew" bad kiwei kiwei.

U Sahep William Lewis u thoh kumne shaphang u Larsing haba u leit na kawei ka shnong sha kawei pat: "u ju mih noh na jaka mission bunsien hapdeng u Lapbah lapsan bad ka eriong erngit. Ki jaiñkup jaiñphong jong u ki la long ki jaiñ sala ki balieh U don tang kawei ka sopti poh, bad ka jaiñboh kaba tang ha khohsiew bad halor ka khlieh ka jaiñspong, kiba u sait ha ki wah haba u sum artat; um ju don juti ban phong haba u leit shano shano, u don kawei ka pla snieh, bad kawei ka iadep, kawei u king sha kamon kawei sha kadiang. Ha kawei u thep ki jaiñ pli haba u poi ha shnong briew bad ki kot ki sla katba u don, bad ha kawei pat u thep kwai thep tympew bad u tang duma, shulim bad u noi. U don iwei i tyndong ba u thep shun, iwei iba u thep duma dih bad iwei iba u thep u mawshamok bad i kynphad haba u sliew ding ne dih duma. U kieng artylli ki trap kawei sha kamon bad kawei sha kadiang ban da na u slap, bad u kit la ka knup bah kat sha ba u leit."

---

4. U LARSING KUM U NONGRWAT SYNTIAT RI.

Ha ka snem 1855, u Larsing u la ioh pang ka bajur. U la donkam ban thiah pang haduh san bnai. Haba u la koit, u Sahep Lewis u la phah ia u ban leit rwat syntiat ia ki shnong jong ka dong Sepngi ka Ri Khasi. Ha u bnai November kata ka snem, u Larsing u la mih na Sohra bad u la thew beit ban leit sha ka shnong Mawnai.

Balei ba u Larsing u la leit beit sha Mawnai? Hangne u shong u Jidor Singh Syiem Khatsawphra uba la iaithuh ithaw bha bad u Sahep Lewis. Kata ka la jia namar u syiem u ju leit sha Sohra na ka bynta ki kam hima sima, bad hangta u leit iohi ia ki khynnah Sohra ba ki ianang pule kot. Naduh ka snem 1853, u syiem u la pan skul ha shnong jong u na u Sahep. Ka skul hikai ka la don ha Mawnai naduh kata ka snem. Kumta, u Sahep Lewis u la ñiew ba ka shnong Mawnai ka dei ban long ka shnong pdeng jong ka Ri Khasi shaphang Sepngi.

Ha ka 23 tarik u bnai November 1855, u Larsing u la mih na ka shnog Mawnai, u da thew beit la ka khmat shaphang shathie u la poi ha Myriaw. Haba u la poi sha Myriaw u la mih nangta dang step bad u la leit poi sha Rambrai. Na Rambrai u la phai sha Umsaw bad nangta ha ka 26 tarik u la poi ha Markasa. Haba u la mih noh janmiet na Markasa, namar ki jingbakla lynti, u la hap sahmiet ha Lawrapha kaba don tang

8 ïing. Nangne u la mih bad u la iaid lyngba ia ka shnong Umiyap bad u la poi janmiet ha Nongstoin.

Ha kane ka jingleit rwat syntiat shnong, u Larsing u la wad ban leit sah bad ki syiem hima; namar nangta u lah ban ioh jingtip ia ki briew bad ki shnong ki thaw. Ha kane ka rukom, u la leit sha Mawnai ka shnong u Syiew Khatsawphra; nangta u la leit sha Myriaw ka shnong ba shong u Syiem Myriaw; nangta u la leit poi sha u syiem Rambrai bad nangta u la thew beit ban poi sha u Syiem Nongstoin, uba kham donnam ha kito ki sngi.

Ha ka jingiaid jong u na Mawnai sha Nongstoin u la iaid lyngba ia ki bun tylli ki shong. Haba u poi hangno hangno u da kylli u da tohkit ki don katno ïing khnang ban antad ia ka jingheh bad jingrit ka shnong uba un leit ai report ha u Sahep Lewis. Kum ka nuksa u report kumne—Myriaw: ka don arlynnong marshiliang lum, ka don 80 ïing. Rambrai ka don tang 20 ïing. Umsaw 20 ïing; Markasa 40 ïing; Umiyap 50 ïing; bad Nongstoin 100 ïing bad kumta ter ter.

Ha shnong Nongstoin u Larsing u la sah bad u Don Raja, u syiem ka hima. Une u syiem u la bat ia u kumba ar taiew U syiem bad la ki khun bad kiwei kiwei ki khynnah ki ialeit hikai pule kot man ka sngi ym duna ia 15 ngut ha ka shisngi. Haba u Larsing u la ioh shithi na u Sahep Lewis ba u dei ban leit phai noh sha Sohra, u syiem u la

bitar bad um kren shuh ia u Larsing namar um treh ban sah ban hikai ia ki haduh ba kin da nang pule.

Thang shu ioh ia ka shithi na u Sahep Lewis ha ka 10 tarik December 1855, ha kajuh hi ka sngi u la mih na Nongstoin ban wan phai sha Sohra. U la sahmiet ha shnong Ksew; nangta u la mih dang step u la iaid lyngba ka Kynshi, Nongshlong, ki lum Mawiang bad lum hima Syiemiong u la sahmiet ha Bynther. Ha ka 12 tarik December u la mih na Bynther lyngba ka Sangshong bad ka Mawlong. u la sahmiet ha Mawbehlarkhar. Nangta 13 tarik dang step u la mih bad u la poi ha Sohra por shiteng sngi; u dang ioh jingiaseng baroh arsien, ka dei ka Sngi U Blei.

Ka jingleit jingleit kaba arsien.

U Larsing u la ioh shongsngi tang ha ka 14 tarik December 1855: ha ka 15 tarik u la mih na Sohra ban leit biang sha Nongstoin. U la sahmiet ha Mawbehlarkhar, bad ha kane ka jingleit u la iaid lyngba ia kine ki shnong: Nonglwai bad sahmiet ha Lyngiong; 16 tarik u la iaid lyngba ia ki shnong Pamsanngut, Umlangmar, Lawkhla, Sohphoh sha Mawiang (lehse Rngikseh mynta); 17 tarik lyngba ka Pariong, Umkrem, Laitkseh, Mawkaton shaduh Nongstoin. U la shongsngi ha Nongstoin ha ka 18 tarik; 19 tarik lyngba ka Marskuiñ, Kangblang, Mawsynrap, Marngor, Mawsaw, Phudjali sha Marshyllong; 20 tarik sha Mawsynram shaduh Mawlyngbna (Lawbah);

21 tarik u kylla artet sha Rangmaw bad 22 tarik u la poi ha ki nongrit thaiñ Mawkyrwat. Hangne u la sah khyndiat sngi bad u la iohi ia kine ki shnong da kaba leit ne da kaba jngoh na kliar ki lum: Jakren, Sakwang, Marshillong, Sngimawleiñ, Nongsynrih, Nonglyngkien, Phudjali, Maranglang, Sohkhyllam, Nonglang, Mawkroh bad Rangthong. Naduh Mawkyrwat u la leit phai noh sha Sohra.

Kiba tip shaphang kitei ki shnong baroh ki lah ban puson haduh katno ka bor jingkhlaiñ ha ka met bad ka mynsiem u la long u Larsing uba dang 17 snem ha kane ka por. Man ka shnong ha kaba u sah, u ialap shaphang u Sahep William Lewis bad ka kam pule kot. U hikai ia ki briew ba kin duwai ha U Blei, namar ki Khasi paidbah kim ju nang ban duwai. Haba u poi ha ki lew u pyndonkam ia ka jingialap shaphang U Blei. U la long u khristan uba nyngkong tam uba la pynsngew ia ka Gospel shaphang U Jisu Khrist ha kitei ki shnong phang Sepsngi ka ri Khasi

---

5. U LARSING KUM U EBANJELIST HA RI JAINTIA

Ha ka snem 1854 u Sahep Lewis u la phah ia u Luh ban leit trei ia ka kam hikai skul bad kam ialap ha Jowai. Haba u Luh u la sah shisnem tam, u la shitom bad met bad mynsiem. Na ka liang ka met um shym long uba koit ba khiah bha. Na ka liang ka mynsiem pat um don

ka jingsuk namar ka shnong ka thaw Jowai ka don hapdeng ka jingkulmar ka bakhraw. Tang shu sdang dum ki briew kim nud shuh ban mih shabar namar ki bun than ki nongtuh, ki nongbuaid kiad bad ki nongiakhalai. Ka jingkyrhuh kine ki riewsniew kaba man ka miet ka la long ka basngewshyrkhei. Hapoh ka snem 1855, haduh 30 tylli ki ïing la thang U Luh bad la ki katto katne ki lok ki la shong syier lynter. Ka jingbyrngem byrsit jong kine ki riewsniew ia u nonghikai bad ia ka skul ka la long kaba sngewshyrkhei.

Hapdeng kata ka jinglong jong ka shnong Jowai, la phah ia u Larsing ban leit pynshngaiñ bad iarap lem ia u Luh. Hapdeng ki nongshun ki babun ha Jowai, u Luh u leit phai noh sha Sohra, la iehnoh ia u Larsing marwei ha Mission Compound ba un kit ia ka kam. Hadien khyndiat taiew ba u la trei ha Jowai, la ioh ban pdiang sha ka balang 13 ngut. Hapdeng kita ki 13 ngut uwei u la long u lyngdoh uba kyrteng u Hat, u briew uba dih buaid lynter Ka la shim por ia u Larsing haduh 4 bnai ban ialeh bad u Hat ba un jop ia ka jingmlien dih kiad jong u. La ai bujli ia u ba un dih da u duma ha ka jaka ka kiad. Iwei pat i kynthei iba la pyniasoh sha ka balang i dei i Synshar. La pynbaphtis ia kita ki khristan kiba nyngkong baroh 13 ngut ha ka 9 tarik December 1856.

Ha ka jingtrei jong u kum u nonghikai bad u nongialap, haba u ioh por mynsngi, u Larsing u

maramot bad u shna thymmai ia ki ïing hapoh jaka mishon. Dei ma u uba la shna nyngkong ia ki atoskhana sliwding bad shet jingshet ha Jowai, bad ban thang da u dewiong.

Ka jinghikai skul ha kito ki sngi kiba nyngkong kam long kum kaba mynta. Ka jinghikai ka la long kaba khlem por bad kaba ym dei tang ia ki khynnah hynrei ia ki samla bad ia ki tymmen ruh La hikai ia ki tang ban pule ia ka kot Jingiwai bad ia ka Baibl. U Larsing u pynlut ia ka por ka babun ha kaba ialap bad kaba leit jingleit. Haba u leit jingleit ha Ri Khasi u don de bad u nongsynran; hynrei ha Ri Jaintia u iaid marwei marwei, na kawei ka shnong sha kawei pat.

U Larsing um ju kheiñ ia u slap ne ka eriong, ia u thah ne ka jingthang ka sngi, haba u leit shano shano. Um ju sah slem ha kano kano ka shong. U ialap ia ki briew ba kin iehnoh noh ka bamane ksuid bad ba kin phai sha U Blei. Haba u poi ha kano kano ka shnong um ju shem shitom ban ioh ïingbasa. Kat kiba la pdiang ia u sha la ïing kim ju shim baibam baisa. Haba u iaid kylleng ia ka ri Jaintia da kaba shitom ki iasngewthuh ban iakren; hynrei la katta ruh, ka jingjem ktien bad ka jingpnah ktien u Larsing ka la pynsngewbha ia ki briew ha man ki shnong ba u la poi.

Khmih ia u Larsing, marwei marwei u iaid, u kit bad la ki artylli ki pla — ka pla snieh bad

ka pla ierong, u kieng de arıylli ki trap bad u kit bad la ka knup, u iaid marwei lyngba ia ki lynti khlaw bad lyngba ia ki riat ia ki ram; u rwai bad u siaw hateng hateng. Ka khmat jong u ka long kaba phuh sngewbha sngewkmen lynter. Haba u poi ha ki shnong, ki khynnah bad ki tymmen ki leit lum leit lang hajan jong u ban sngap ia k jingrwai ki jingkynud jong u. Hapdeng ki jing-ialap kiba kongsan jong u kaba kongsan ka long ba kin nang ban pule bad ban thoh. Ha man ka ĩing ba u sahmiet u ju hikai ba kin nang ban duwai ha U Blei uba long U Trai Nongthaw Nongbuh, ba kin iehnoh noh ia ka jingmane ksuid

Hapdeng ki babun ki shnong ba u la rung, kine ki long kiba kongsan, ha kiba katto katne na ki, u la sah palat ia ka shisngi. Ki lah ban don ki shnong kiba u la leit arsien laisien; namar la ñiew ia u ba u la bet ia u symbai ka Gospel, uba la suhthied ruh ha Shangpung, ha Nongbah, ha Kyrwen, bad ha Lamin ruh. U la leit poi shaduh Jaintiapur, nangta u la wan phai sha Jowai lyngba ka Lamin. Ha ka bakut ka snem 1856 u la leit phai noh sha Sohra.

---

6 KA JINGPYNIATHOH SHONGKURIM U LARSING

Haba u Larsing u dang don ha Jowai ha ka snem 1856, u dang long u samla uba 18 snem ka rta. Ha kane ka snem u la pyniathoh kurim ia u Hat bad I Synshar Shallam, arngut ki men kpa

men kmie na ki 13 ngut ki khristan kiba nyngkong ha Jowai Ym pat don rule ym pat don aiñ ha kata ka por shaphang ka rukom pynthoh shongkurim. Wat ka Indian Christian Marriage Act ka dang mih haduh ka snem 1872 Ha ka bapynkyntang ia ka jingiathoh kurim u Hat bad I Synshar, u Larsing u thoh kumne sha u Sahep William Lewis:—

"Ha ka sngi shongkurim jong ki nga la phah ieng ia ki ha khmat jong nga, bad la khot ruh ia u Riang bad ka tnga jong u ba kin iaieng lang ha syndah jong ki Te nga la kren ia ki ha kane ka rukom, namar ngam don rule don aiñ ei ei ban bud ia ki. Nga ia sdang kumne: Ki riewstad ki ong ba don laitylli ki jingjia kiba jia ha ka history jong uwei pa uwei u briew; nyngkong ka jingkha ia u; ka baar ka dei ka jingshongkurim jong u: bad ka balai ka dei ka jingiap jong u. Kine ki briew baroh arngut ki la poi mynta ha ka kyrdan ka baar, kaba long ka badonburom, ba la buh da u Badonbor baroh shen shen haba la thaw ia u briew.

"*Bad U Trai Uba U Blei U la ong ruh, ym bit ba uta u briew un sah marwei; Ngan thaw ia u ka nongsumar lem ka babiang . Te U Trai Uba U Blei U la pynlong ia ka briew, na kata ka shyieng krung ia kaba U la lah shim na uta u briew, bad U la wallam ia ka ha uta u briew... Namarkata keiñ u briew un iehnoh ia la u kpa bad ia la ka kmie, bad un iaineh bad la ka tnga: bad kin ialong ruh kawei ka doh*" (*Jen. 2: 18*, 22, 24). Bad U Nongpynim

basbun jong ngi U la ñiewburom ia ka ruh de haba U la iadon ryngkat ha kata ka jingshongkurim kaba ha Kana Galilaia lem bad ki synran jong U, bad dei ma U Uba la leh ia ka kambah banyngkong jong U. Nga la pule ruh na u Matthaios 19: 4, 6, 8 bad 9. "*U te U la iathuh bad U la ong, Phim shym la pule, ba U ta Uba la thaw ia ki naduh ka bamynnyngkong U la thaw shynrang bad kynthei ia ki?... Kumta kim long arngut shuh, hynrei kawei ka doh. Namarkata, ia kaba U Blei U la pyniasoh lem, to u briew wat pyniakhlad .. U iathuh ha ki, u Moses namar ka dohnud runar jong phi u la shah ia phi ban pyllait noh ia ki tnga jong phi, hynrei naduh ka bamynnyngkong kam shym la long kumta. Nga ong ruh ha phi, ba uno uno ruh u ban pyllait noh ia ka tnga jong u, lymda tang na ka bynta ka baklim, bad un shongkurim ia kawei pat, u klim keiñ; bad jar uba shongkurim bad kata ia kaba la pyllait noh, u klim keiñ*" Wat pyrkhat, ko ki lok, ba kane ka jingshong kurim kan neh shaduh ka jingim babymjukui; namar ha ka jingmihpat kin ym iashongkurim ne ia ai shongkurim. Ka ktien U Blei ka ong, "Naba ha kata ka jingmihpat kim iashongkurim keiñ, lymne iapynshong kurim, hynrei ki long kum ki Angel U Blei ha bneng" (Math.22:30) . U Paul, u shakri jong U. U la kren shaphang ka jingshongkurim kumne, kumba ngi shem ha ka 1 Kor. 7: 2 bad 3: "Hynrei namar ki jingleh awria, to ai ba u briew baroh un ioh ia la kajong ka tnga, bad to ai ba ka briew baroh kan ioh ia la ujong u tnga. To ai ba u tnga un ai ha la ka tnga ia ka hok jong ka, bad kumjuh ruh

kata ka tnga ia uta u tnga". Nangta nga la pule na ka 1 Pet. 3: 1, 8, 9. "*Kumjuh, ko phi ki kynthei, to da pynkohnguh ia lade ha ki tnga la ki jong hi; ba lada kino kino ruh ki bymkohnguh ia ka Ktien U Blei, yn da ioh pynngeit ia ki ruh khlem kata ka ktien da kata ka jinglong jingim jong kita ki kynthei... Te ha ka bawai noh, to da long baroh kiba iamut kajuh, kiba iashah lem, kiba iaieit kum shipara, kiba jemnud, kiba sngewrit: ym kiba leh markylliang ia ka basniew namar ka basniew, lane ia ka bakrenbeiñ namar ka bakrenbeiñ; hynrei da kumwei keiñ, kiba kyrkhu; haba tip ba sha kane la khot ia phi, ba phin da ioh ka jingkyrkhu*".

"Haba nga la dep kren ia kane baroh nga la ong ia ki ban iasnoh kti bad ba kin bud ia kine ki ktien jong nga: Nga u Hat, u briew ba la tymmen, nga ieit ia ka Synshar Shallam, bad nga shim ia ka ban long ka tnga jong nga baroh shirta. Ha ka suk bad ka shitom, kan long ka tnga jong nga: la nga shem bha ne shem duk ha la ka jingim kan long ka jong nga: ngan sumar ia ka bad ri ia ka haba kine kiei kiei baroh ki wan hap halor jong ka: Ngan pyntngen ia ka khnang ba kan sngewkmen ha ka dohnud jong ka; bad da kane ka jingiateh nga ai ha ka baroh katba ka dei ka jong nga. Mynta nga pyndeng ia kane ka sahti ha ka kti jong phi, hakhmat kine ki briew baroh kiba don hangne, kiba long ki sakhi hapdeng jong nga bad jong phi, ba yn ym don mano mano ruh u ban pyniakhlad ia nga bad ia phi hynrei tang U Blei ha Uba ngi la smai ban aiti lut ia lade haduh

ka jingiap. Ka tnga ruh ka la bud ia kine kijuh ki ktien hadien jong nga. Ha kata ka janmiet ngi la iabam ia ka jingkhawai ha ïing skul."

La buh ia kane ka jingpynshong kurim u samla Larsing ban pyni haduh katno ka long ka jingstad ba riewblei jong u, wat la u dang 18 snem ka rta.

---

7. U LARSING KUM U NONGSENG NONGRIM BALANG.

Naduh ka Snem 1856, haba u Larsing u la trei kum u Nongialap ne Ebanjelist, bad haba u la don ha Jowai, u la sdang ia ka balang hangto da ki 13 ngut ki khristan ba la pynlum pynlang U la iohi ia ki soh nyngkong ka Gospel ha Shella, Nongwar bad Nongkroh haba u la leit trei hangto katto katne bnai ha ka snem 1854; hynrei ha Jowai, ka kam ban ialap ban bad seng nongrim ia ka balang ka la hap ha ki kti jong u.

Naduh ba u la shim ia ka jingkitkhlieh ia ka kam, u la aiti lut ia lade bad met bad mynsiem, haduh ba u la lah ban pynlong balang ha Jowai da kita ki 13 ngut ki khristan ba nyngkong ba u la pynlum u la pynlang. U la bet ia u symbai ka Ktien U Blei ha ki shnong Shangpung, Nongbah, Sutnga bad Lamin, nalor kiwei kiwei. Ha ka snem 1857, u Sahep Lewis u la khot noh ia u ban leit phai sha Sohra. Naduh kane ka snem ka niam khristan ka la sdang ban iaid ha Ri Jaintia.

Ngi shem na ki Statistics jong ka snem 1881, ki la don 13 tylli ki balang ha ka thaiñ Jowai bad lai tylli ha ka thaiñ Shangpung.

Ha u bnai March 1857, la phah biang ia u Larsing ban leit trei ia ka kam ialap ha ka thaiñ Shella; U la sah hangto haduh bakut jong ka snem. Ka jingtrei jong u ka la long khamtam eh ha ki shnong Shella, Nongwar bad Nongkroh ha kiba la don ki skul.

Naduh u bnai December jong ka snem 1857 la phah biang ia u ban leit ialap ha ki thaiñ Ri Khasi Sepngi Ha kane ka por u la leit sah ha Mawnai kumba shisnem shiteng. U la plie ki skul ha Nongrmai, Mairang, Laitdom bad Nongthymmai; bad u la leit poi shaduh Mawdem; hynrei ym lah ioh briew ban phah hikai skul shaduh shata tad haduh ka snem 1863. Ha Mawnai ka skul ka la don naduh ka snem 1853. La I Ormai Syiem I la ngeit khristan, hynrei la pynbaptis ia i haduh ka snem 1865 de u Sahep Thomas Jones II. Haduh kane ka snem 1865 ym ju iohsngew ba la don Sahep Missionary uba la leit poi sha kine ki thaiñ Khatsawphra bad Nongstoin; u Ebanjelist Larsing u la trei kum u missionary ban ialap bad pynphriang ia ka Gospel. U Larsing um shym la seng ne thung balang hangno hangno; hynrei u la bet ia u symbai ka Gospel da lade bad lyngba ki skul. Ki Sahep Missionary kim ju don por ban leit jingleit sha kino kino ki shnong, ki bun kam palat ha Sohra. Ha ki snem ki babud, haba la kham iadon ki Sahep Missiona-

ry, ki la ioh leit jingleit sha ki balang tang kumba shisien shisnem haba donkam ban leit pyndep ia ki Sakramen.

Ha ka snem 1859 ngi shem la phah biang ia u Larsing sha Jowai. Ha kane ka sien ka baar u la sah kham slem, haduh kumba shisnem shiteng. Ha kane ka jingsah jong u, u la nang pynskhem ia ka jingtrei bad la plie shuh shuh ki skul hikai pule. Kawei na kita ki skul ka la long ha Lamin. Ka long ka skul ka baar ba la plie ha Ri jaintia: Ka skul Jowai la plie ha ka snem 1854 bad ha Lamin pat la plie ha ka snem 1859.

Ha ka synrai jong ka snem 1860, u la leit phai biang sha Sohra.

---

8. U LARSING SHA RI WALES.

U Sahep William Lewis u la wan poi ha Sohra ha ka 2 tarik January 1843 bad u la sah lynter ha Sohra haduh 18 snem khlem leit shuti sha Bilat. U la pynlut ia ka por bad ai lut ia ka bor ha ka kam ban hikai ia ki khynnah bad samla ba kin nang ban pule bad ban leit ialap ia ka Gospel. U la pynlut ia ki sngi ia ki miet ha ka bathoh ia ki kot ki sla bad pynwan ia ka Baibl sha ka ktien Khasi. La pynmih ia ka Gospel u Mathaios ka ka snem 1847 bad ia ki saw Gospel bad ki Kam ki Apostol ha ka snem 1856. Katba u Sahep u nang pynlut por bad ki khynnah

shynrang I Men Lewis pat I ai la ka por bad bor ban hikai ia ki khynnah kynthei. Haba u Larsing u la wan long khristan, u Sahep u la pyndonkam ia u kum la u nongkit 'tien syiem sha kylleng ka ri Khasi bad Jaintia.

U Sahep William Lewis u la ai report borabor sha Ri Wales shaphang ka jingiaid shaphrang jong ka Mission ha Ri Khasi bad Jaintia. Nalor kata, ha ki shithi jong u kiba u la thoh sha ki Director bad kiwei kiwei ki lok, um ju pep ban iathuhkhana shaphang u Larsing bad ka jingtrei jong u. Na kawei ka snem sha kawei pat, ka jingsawa ka la her sha Ri Wales, Larsing shi Larsing Ki la don napdeng ki Directors ka Mission na Ri Wales, kiba la sngewshitrhem haduh katta katta shaphang u Larsing bad ki la thoh shithi beit sha u. U Larsing ruh u la ioh ban thoh kylliang shibun ki shithi sha Ri Wales. Ha kane ka rukom. ki khristan ha Ri Wales kim sngewhun ban shu iohsngew tang ia ki khubor shaphang u Larsing, ki kwah ban da iohi ia u da la ki khmat. Ki thoh shithi kumta sha u Sahep William Lewis bad sha u Larsing kumjuh. Haba la don ka jingkwah iakynduh na baroh arliang, ki la poi sha ka rai ban khot sngewbha ia u Larsing ban leit sha Ri Bilat. Kumta, ka jingpynbeit ka bakhatduh ka long ba un leit ryngkat bad u Sahep Lewis bad I Mem haba kin leit shuti. U Larsing u la khmihlynti hir hir ba kan poi noh kata ka sngi ba un ialeit sha Ri Wales, la um shym la phohsniew ka ri ka long kaba kumno bad ka lynti ruh kaba kumei kaba u dei ban iaid.

Baroh laingut ki la mih na Sohra ha ka 16 tarik u bnai December 1860 Haba ki la iamih ka la don ka jingiaiam ka bymtip shuh, namar ki sngewthuh wer wer ba u Sahep bad I Mem kin ym wan phai shuh sha Ri Khasi. U Larsing ruh u la jreiñ ummat lang ha kata ka por, wat la ka dohnud jong u ka la her sha Ri Wales. Ngi lah ban sngewthuh shaphang ka jingkwah leit Bilat u Larsing na kine ki ktien kiba u la thoh sha Bilat sha ki Director ka Mission. "Nga don ka jingkwah ka bakhraw ban iohi ia phi, bad ban ioh jingnang jingstad na phi, lada ka pynsngewbha ia U Blei ba ngan koit ngan khiah bad ngan khlaiñ ruh ha ka lynti leit jingleit jong nga, kumta ba nga lah ban wan rah pat ia ka jingtip bad ka jingstad ban burom ia la U Nongthaw katba nga dang' im, bad da ka jingkyrkhu jong U ban pynphriang ia ka jingshai jong ka jingim ha kine ki Ri Lum. Namarkata, to iasngewlem ia nga, nga kyrpad ia phi baroh, nga kyrpad ia phi baroh, nga kyrpad ia phi baroh, bad shah ia nga ba ngan wan sha England."

Ka long ka basngewtynnat ban iohsngew shaphang kane ka jingleit Bilat u Larsing na ki jingiathuh jong u hi. U thoh kumne ha ka Diary jong u:——

Hamar kaba 19 tarik u nai Nohphrah (December) 1860. nga la mih noh na Ri War, Shella sha Shatok halor i lieng kynda ki Shella; ha kane ka sngi nga la iaid palat noh ia ki pud ki jong ka ri ba la kha ia nga. Ha kane ka sngi ngam don satia khyndiat ruh ka jingsngewbha ba

ngam lah ban iathuh shai ia la ki kynja baroh ba nga long u ban sa leit jingleit kumne." Ki la sahmiet armiet ha Shatok ban iasyllok khatduh bad ki parabangeit kiba na Shella kiba la leit on ia ki bad ia kiba la wan hiar na Sohra ruh ban iashem khatduh ha Shatok. Lehse ki la mih noh da ka lieng kaba kham heh na Shatok ha ka 21 tarik janmiet lane 22 tarik mynstep bad ki la poi ha Calcutta ha ka 8 tarik u bnai January 1861. Kane ka long ka jingiathuh hi jong u hadien ba ki la mih na Shatok: "Lai sngi hadien kane ba ngi la lah king na Shatok, nga la jah noh ia ka jingshynna ia ki lum ka ri jong nga. Hapdeng kine ki laisngi nga la sngewtyrkhong ha lade shibun eh ba nga iohi bad kynmaw ruh ia kito kiba shong tawiar ia ki Lum Khasi baroh sawdong, ba ki long ki babit ban ioh ia ka jingialap ka jingpynim Ka mynsiem jong nga ruh mynkane, ka la tbeh noh ka jingduwai sha U Trai ka jingot. ....

"Hamar kaba 8 tarik u Kyllalyngkot (January) ngi la poi ha Calcutta; pat ha kaba 6 sngi u bnai Rymphang (6 tarik February), ngi la mih noh na Calcutta bad ngi la kiew ruh ha ka liengbah; bad la ring ia ka da ka lieng tdem (steamer) sawsngi haduh ka Hedgrel. Hangne u pailot bad ka steamer ki la iehnoh ia ngi".

Kane ka lieng jhad ba ki shong ka long kaba la shu pyniaid da ka jingbeh ka lyer kum kaba u shong u Paul ba u leit kum u koidi sha Rom. Kane ka long ka jingiathuhkhana u Larsing shaphang jong ka. Ka kyrteng jong ka ka dei ka BLENHEIM:—

"Mynta nga long halor ka um ka duriaw bah kaba jylliew bun spah pruh hapoh jong nga; nga nga shu im nga shu shong halor ka lieng kaba don ki lama kiba itieng, kiba long keiñ kum ki thabniang bah. Da kine keiñ ba ka iaid kumba 200 borlynti tam shisngi shimiet; ka tur pyrshah ia ki jingatphyllung, bad ka da suh bak bad ka da ot arliang ruh ia ka um: ka long keiñ kaba itynnat maian shibun eh ia nga. Kita ki lama ki long keiñ kumba 7 hali shu raian tyngreiñ halor ka duriaw bajlan: man la ka miet man la ka sngi ngam ngiah shuh ban khmih maian ia ki: kumta, katba nga nang pyrkhat, nga nang maian ia ka buit u briew; kumta, namar bym pyrkhat mynba nga la i ha Calcutta. ngam kyndit satia kumba nga long mynta.

"Kane ka lieng ka ngam sha um jin khatar pruh shiteng, kaba ka kynjang jong ka ruh ka long katjuh keiñ Ka jingkit jong ka ka long 4,200 mon; kata, ban myn kheiñ ia ki tyllai bad ki lama bad ia ki 30 ngut ki nongleit jingleit ha ka duriaw, lem bad ki 40 ngut ki khynnah bad ki riewlieng ruh de. Kumta ha ban da kheiñ ia ka synduk jong ki, ka um bad ka jingbam baroh, nga tharai ba kan long 5000 mon tam."

Ngin iathuh sa ia kawei ka jingjia kaba la jia ia ki bad ia kata ka lieng halor duriaw haba ki lajan poi Bilat:

"Ha ka Thursday 9 tarik u May 1961, ka 'erbah ka la lap ia ngi. Mynta ka dumok bad

ka kyan noh te ka tymlah ong shuh. Ka kynting, ka pynshad bad ka kynjut ia ka lieng shibun eh. Hangne mynta nga la shem ia kaba ki la ong ba ka ai kum ki lum, bad ba ka them ruh kum ki snuid ki jong ki lum bah. Hangne mynta la iohi ia ka bor ka jong ka duriaw! Lada ngi da lah kynduh bad kum kane ka lyer ha ka Bay of Bengal nga ngeit keiñ ba kan da pynmatlieh khleng khleng ia nga; hynrei mynta ba nga la mlien, ngam tieng shuh, tang ba nga sngewbaiong ka khlieh ba ka kynting ia ka lieng bad ba ym neh ban ieng, ba shu kum phet tong tong shane, tong tong shawei. Kumta lada kane ka lyer ka da neh tang lai sngi saw sngi, nga sngew keiñ ba kan pynpang. Kumta ha kata ka sngi haba nga ialeh ban ieng halor jrong ka lieng shiphang arphang ban iohi ia ka bor ka duriaw, la nga khmih ia ka um ngam i shuh humba khih ka um ne ka duriaw, nga la i keiñ kumba khih ka pyrthei bad ki lumbad ki madan jong ka baroh. Ka um bad ka lyer ki iabyrthen lem katba ym lah shuh ban pynsah ia ki lama ha ki rishot ka lieng. Kumta u kapten u la law noh ia ki baroh. Ha sngew, haba ka lyer ka long jur katne katne ruh ngi la iaid pynban tang 65 borlynti. Nga nguh ia U Blei ba ngi la lait bha haduh hangne, ba la khlem ma U ngi da la lah jot la mynslem keiñ."

U Sahep William Lewis, I Mem bad u Larsing ki la mih na Sohra ha ka 16 tarik December 1860. Ki la mih na Shella pat 19 tarik bad ki la poi ha Calcutta ha ka 8 tarik January 1861.

Ki la iamih na Calcutta 6 tarik u February da ka Jhad Lama kaba kyrteng ka *Blenheim*, ki iaid narud duriaw haduh Africa ki da iaid na khap Madagasgar, arsut shaduh Cape of Good Hope ki sa kiew artet da ka Duriaw Atlantic haduh ba.kin da poi ha England ha ka 27 tarik u bnai May 1861 ka por 4 baje janmiet.

9 U LARSING HA RI WALES:—

Kata ka Jhad kaba ki iashong ka la poi 4 baje janmiet; hynrei ki la ioh hiar ryngkew ha ka Nongbah London haduh 10 baje mynmiet. Baroh !aingut ki leit sah ha iing u Rev. Owen Thomas. Ha kata ka miet bad ha ki arsngi lai sngi ki babud, shibun bah ki lok kiba dei na kajuh ka balang ki la wan jngoh bad wan khublei ia ki. Ki la mih na London ban leit sha Ri Wales haduh ka shitarik u bnai June 1861. Ki la iaid da ka Rel. U Larsing um pat ju iohi rel mynno mynno; bad u la sngewphylla haduh bym don thylliej ban batai. U thoh kumne shaphang kata ka jingiaid rel jong u: "Haba nga la rung hapoh ka rel, nga la sngew kum ban lamwir namar ka jingsawa bad ka jingkynther. Ka la iaid stet haduh katta katta ba ngam lap iohi shai satia ia ki wah bad ia ki lum kiba ngi iaidlait; bad ki dieng bad baroh ki briew ki i kumba ki shu shad Haba ngi rung shapoh khyndew ka long ka badum tliew tliew, bad ngim iohsngew ei ei shuh hynrei tang ia ka jingsawa jong ka rel...Nga shem ba ki briew jong U Blei ha kane ka ri ki long ki basbun shikatdei;

hynrei ngam sngewsuk satia namar ngam sngewthuh ia ka ktien ba ki kren."

Haba u la don ha Ri Wales, u Larsing u la sah bad uwei u khristan uba riewblei uba kyrteng u Mr. Edward Peters ha Chester kaba hajan ka Nongbah Wrexham. La u la shong la sah hangta, ha ki lai bnai kiba nyngkong um kham don shnong don thaw. Ki khot ia u Sahep William Lewis, ia I Mem bad ia u ban leit kylleng ka ri ban iathuhkhana shaphang ka jingialap ia ka Gospel ha Ri Khasi U la leit poi sha ka Assembl, kaba la long ha Newcastle Emlyn ha u bnai August kata ka snem. U Larsing u thoh kumne shaphang kata ka Assembly kaba ki khot da ka ktien *Association*; "Nga la iohi 220 ngut ki minister kiba shong ha ka platform .. Ki la don ki briew kumba 10,000 ngut kiba sngap ia ki jingiathuhkhana jong u Rev. O. Thomas bad u Rev. L. Edwards, D.D. na Bala. Ka la don ka bor baphylla aiu re ha ka Ktien jong U Blei, ba u paidbah jong ka jingiaseng baroh kawei ki la iapyrta jam ha kajuh ka por, "Amen ! Amen ! Halleluia ! Halleluia!"......Ha ka por 2 baje janmiet pat, u Rev. D.C. Davies uba na ka nongbah London u la iathuhkhana, bad tang lah ma u u la ieng u Rev. E. Matthews. Haba u la ieng ka la long kum ka thylliej ding ka baphyrnai kaba la shat ha ka khmat jong u paidbah ka jingiaseng. Bunsien bunsien u la pynrkhie ia ki, bunsien bunsien u pyniam ia ki, bad ki pyrta 'Amen'. Hadien kaba dep iathuhkhana, u la khot ia ngi baroh laingut ban ieng

ha khmat. U Sahep Lewis u la kren khyndiat; nangta nga la rwai ha ka ktien Khasi: '*Kin ialap i'U Jisu Khrist, Halleluia*', bad u paidbah ka jingiaseng u la iasoh lang. Shuwa ban khot ia nga ban duwai, u iathuh hapdeng u paidbah shaphang jong nga, ba nga long u briew u bastad, bad ba um sngewthuh ia kata ka jingstad jong nga, hynrei u sngewkmen ha U Trai. Ka khmat ba wiat samrkhie ka la par sha u paidbah baroh jong ka jingiaseng. Nangta nga la duwai."

Ha ka taiew ka bakhatduh jong u bnai August, u la leit sha Liverpool ban iakynduh ia ki *directors* jong ka Mission. Ha ka 30 tarik ki pynlong ka jingiaseng Missionary ha ka ïingmane kaba ha Bedford Street. Ha kata ka jingiaseng u Larsing u la phong da ka riam Khasi bad u la kren bad Khasi bad Phareng. Nalor kata u Sahep Lewis u la ialam kai sha ka nongbah Manchester ha kaba u Larsing u la sngewlyngngoh shibun haba u iohi ia ki ïing buh jingkynshew kiba ki tnum jong ki ki kot shaduh bneng—kiba hynriew bad hynñiew mala. La ialam ia u sha ki par Mawsleit ha Carnarbonshire bad sha Anglesey, kaba la ktah katta katta ia u ban iohi kumno ba ki ot bad pynkhuid ia ki mawsleit. Dei kine ki jaka kiba ju pynmih shibun ki jingainguh na ka bynta ka kam Mission ha Ri Khasi. Dei ha kine ki jaka ba u Larsing u la kren bad pyndonkam ia kine ki ktien, "Lada nga lah ban sngewthuh ia ka ktien jong ki, ngan da kwah ban shongduh noh bad ki."

Hadien ba U Larsing u la sah laibnai ha Chester bad u Mr. Peters, la phah noh ia u sha ka jaka ba un sdang noh ia ka jingpule jong u. La pynbeit ia u ba un leit skul ha ka Holt Academy kaba hajan Wrexham kaba dei khmih u Rev. Ebenezer Powell. Kane ka skul, imat, kam dei ka skul niam hynrei ka skul paidbah. Kawei na ki kot ba u pule u Larsing ka dei ka Euclid, kaba syrïim ia ka Geometry jong ngi mynta. U Larsing u phla ba u dei ban Jaleh shitom ban sngewthuh ia ka; hateng hateng um nang shuh ban khie na jaka khreh kot haduh ban da pynbor da u trai ïing.

Katba u dang don ha skul la ju khot sngewbha ia u ba un leit kren kylleng ki balang ha Ri Wales ha ki jingiaseng missionary joṅg ki. Kat sha ba u leit, ym ju don ki jingiaseng kiba kham bun briew ban ia kito ha kiba u Larsing u la kren. Man ka por ba u la kren ha kano kano ka jingiaseng, u rwai da ki jingrwai Khasi bad u paidbah u iabud lang ban iarwai ia kajuh ka jingrwai ha ka ktien Welsh. Ka lyer pyngngad ka beh ha man ka jingiaseng ba ki briew ki rwai ryngkat ka jingsngewkmen bad ki ummat. Kawei pat kaba u la leh katba u dang don ha skul, u la thoh artylli ki kot rit ha ka ktien Khasi kiba don ki jingthoh bad ki jingkylli ba un wan rah sha Ri Khasi ban wan hikai ia la ki briew. U la leit shaduh Liverpool ban ioh phah shon ia ki; hynrei leit jia ba haba u la poi hangta u la kem pang bad u la thiah pang haduh shibnai .

10—KI SNGI KI BAKHATDUH JONG U.

Ka la long lehse naduh u bnai May 1862, shisnen naduh ba u la poi ha Ri Bilat ba ka jingkhriat bad ka jingshit jong ka ri ki briew ka la ktah jur ia ka jingkoit jingkhiah jong u. U ju ud u ong, "Ngam sngewtynnat ia kane ka ri ba ka suiñ bneng ka shait kylla eh borabor. Ka sngem bad ka tyrkhong bun kylla ha ka shisngi khlem sngewthuh khlem sngewthaw. Nga kwah ban ioh slap shitaiew lynter bad rang shitaiew lynter, ban ia ka jingkylla por kaba kum kane Nga shu ioh pangkhlieh lynter." Ka jingthoh kaba khatduh ha ka diary jong u ka la long ha ka 11 tarik u July, 1862. Ki don kine ki ktien ha kata ka jingthoh jong u: "Mynta ka sngi ka mynsiem jong nga ka pynkhraw eh ia U Trai namar ki jinglehbha jong U baroh ia nga". Shaphang ki jingshem jong u ha Ri Wales, ngi ioh jingtip na ki artylli ki shithi kiba u la thoh sha ki para nongiatrei lem bad u, u Jarkha bad u Luh. Kumne u thoh sha u Luh: "Ngi la iaid na kawei ka shnong sha kawei pat, bad nga la iohi ki jingiaseng ha madan kiba 10,000 haduh 15,000 ngut ki briew, bad hapoh ki ïingmane arhajar haduh laihajar briew! Nga la iohsngew ia ki minister kiba stad shibun, bad ki tymmenbasan kiba shitrhem mynsiem shibun, ha ki bun ki jaka. Hynrei ngam lah ong ba nga ioh jingmut ka bashai shaphang ki jingkren ne ki sermon jong ki; hynrei tang ban shu don hapdeng jong ki ka pynsngwbha eh ia nga, namar nga tip shai ba ki ieit ia ngi...

ki babun na pdeng jong ki ki kynmaw ieit eh ia ngi"

Mynta ngin phai pat sha u Larsing ha ka jingthiah pang jong u. Haba u dang thiah pang ha Liverpool, la sumar ia u da u Dr. Evan Thomas Evans uba haba u la eksamin bha ia u, u la kyrngah khlieh, bad u la iathuh ha ki lok u Larsing ba ka jingpang ka long ka bajylliew bad ka bajur eh—ka jingpang shadem kaba ki khot ha ka ktien Phareng *pleurisy*. Haba u la kham pyngngad khyndiat, ki la ialam noh ia u sha Bryn Coch kaba hajan ka shnong Mold ban leit sah ban u Rev. John Roberts uba long Secretary ka Mission ha kata ka por. Hadien ba u la sah hangne lai taiew, la ialam noh ia u sha ka jaka shong jong u bad u Mr. Edward Peters ha ka 4 tarik August 1863. Arngut ki doktor ki la sumar ia u: u Dr. Evans na Liverpool bad u Dr. Dobie na Chester. U Sahep Peters bad I mem jong u ryngkat bad I khun kynthei samla jong ki, ki la sumar ia u Larsing kum ia la u khun bad u hymmen u para jong ki. U Dr. Evans u iathuh ba u la iohsngew ia u Larsing ba u la ong kum kine ki ktien. "Ah, ba ngan da ioh poi sha la ka ri, lada nga lah ban sah hangta tang shibnai shiteng, ngan iathuh ia ki briew baroh haduh katno ka jingleh sbun nga la ioh hangne, bad haduh katno ka Gospel ka la leh ia ka Ri England bad Ri Wales. Ah, kumno ngan ialap ha ki ia U Jisu Khrist!" Ha ka sngi ka bakhatduh ba un sa khlad noh na kane ka pyrthei u la kren ki ktien kiba kum kine:

"La nga long jngai na la ka ri, nga kwah ban leit noh sha bneng sha U Jisu Khrist U Kynrad jong nga... Oh, nga sngewskhem, ba ngan leit sha bneng haba ngan iap, namar U Jisu U ieit ia nga nga ruh nga ieit ia U Jisu. Hynrei nga sngewsheptieng ia ka wah ka jingiap. La nga da kwah eh ban leit sha bneng, hynrei nga jied ba ngan da ioh leit sha Ri Khasi *mynta* ba ngan ialap ia U Jisu Khrist. Nga la leh tang khyndiat eh na ka bynta jong U".

Haba u Dr. Evans bad u Dr. Dobie ki la iasyllok baroh arngut, ki la iathuh ia u Larsing ba um lah shuh ban koit. Hangta ki la iohsngew ia u Larsing ba u duwai: "Ah Trai, nga sngewpisa ka mynsiem! To isynei ia nga: Ma Me Me lah ban pyllait ia nga: Ah Blei jong nga, to khmih halor jong nga; nga duwai kyrpad eh ia Me, namar nga pisa eh ka mynsiem. Men ym pyllait im ia nga ba ngan leit iathuh ia ki para ri jong nga, katno Me long Uba dap da ka jingisynei ?" Hadien ka baduwai, u la rwai ia ka jingrwai da ka ktien Phareng: U la iai rwai arsien laisien.—

Lam ia nga, Ah Trai Jehoba!
Palgrim lyngba ka pyrthei;
Nga nga tlot, ma Me to aibor,
Btin ia nga da kti isnei.
Katba nga im,
Theh, Ah theh la jingaiei.

Hadien ba u la rwai, u spel ia ka Salm 23 baroh kawei. U dang kwah dang thrang ba un dang sah bad ba un dang ioh wanphai sha la ka ri; hynrei la katta ruh u shait ong, "Katba mon U Blei".

Khyndiat por shuwa ba un khlad noh, u la khot ia I Miss Peters, u ong ia ka: 'Phin sngewbha ban pule na ka bynta jong nga?'' I ong, "Naei phi kwah ia nga ban pule ?" U jubap, "Pule na u Ioannis lynnong 17". Haba i la pule, i la poi ha ka dkhot 24 kaba ong, "Ko Kpa, ia kita kiba Me la ai ha Nga, Nga kwah ba ha kaba Nga don ma Nga ba kita ruh kin iadon ryngkat had Nga, ba kin ioh khmih ia kata ka burom jong Nga kaba Me la ai ha Nga." Tang shu poi ha kine ki ktien, u la khih kumba kyndit thred, bad u la jaw ki ummat. "Balei phi iam; Larsing?" La kylli I Miss Peters. U la jubap, "Oh! ban pyrkhat, ban pyrkhat,—ba u riewpyrthei u baduk u babieit—uba kum ma nga—un ioh khmih—ia U Syiem—U Bakhraw—ha ka burom jong U!" Hadien khyndiat ki khyllipmat, u la kren pat: "Sngewbha ban rwai na ka bynta jong nga"? "Kaei ka jingrwai phi kwah ban ngan rwai, Larsing?" la kylli I Miss Peters. U la jubap, "Rwai, *Don ri basuk janai?*" I Miss Peters I la rwai shi-laiñ ar-laiñ, I la jnang noh da ka baiam. U Mr. Peters u kpa jong ka, u la kem—u la rwai—u ruh u la jnang noh da ka jingiam. Hamar kumta u Larsing u la rwai ha ka sur kaba hiaw hiaw.

Don ri basuk janai jyngai jyngai,
Hangta riewkhuid tyngshaiñ——

U la rwai tang shi-laiñ ar-laiñ, u la dem ka khlieh, u la iaksaid ban kren: "Ka jingsuk: ka jingsuk: Iaroh Iaroh ia U Trai: Iaroh ia U junom !" u la khyllie ki khmat u iohi ba ki lok sawdong jong u ki iaiam, u la kren ia ki. "Wat iaiam; namar ngin sa iashem lang sawdong ka khet!" Ka jingpynhiar mynsiem jong u ka la nang rit-ka la nang rit. khlem khih khlem ksaid u la jah noh jar!

U Larsing u la khlad noh ha ka por lajan shiteng synñia ha ka 24 tarik u August 1863, la tep ia ka met jong u hadien sawmiet, ha ka 28 tarik, ha u Lum Jingtep ha Caergwrle kaba ha Chester, ha ka jingleit ontep u paidbah ba bun kiba la wan poi naduh Liverpool bad kiwei kiwei ki shnong jong ka Ri Wales.

Kiba la pyndep ia ka niam jingontep ki la long: U nongpule na ka Ktien U Blei u dei u Mr. William Hughes, U M. P. na Wrexham, uba la iathoh shongkurim hadien bad I Miss Peters; u nongiathuhkhana u dei u Rev. J. Phillips na Hereford; bad uba la pynwai kut ha Lum Jingtep da ka jingduwai dei u Rev. Henry Rees.

Ki lok na kylleng ki balang ka Ri Wales bad Ri England ki la pynlong ka jingiasynñiang ban tei mot ha jingtep jong u. La buh ka

jingthoh ha uta u mot jingkynmaw ha ki artylli ki ktien—Welsh bad English. Ki dang don haduh mynta. Kane ka long ka jingthoh haba la pynwan sha ka ktien Khasi:

"HANGNE KA THIAH HA KA JINGKYRMEN, KA MET JONG U LARSING, UWEI NA KI SOH NYNGKONG JONG KA WELSH MISSIONARY SOCIETY HA RI KHASI BENGAL, HA KABA U LA SHAKRI BUN SNEM KUM U EBANJELIST HA KA SNEM 1861 U LA WAN JNGOH IA KANE KA RI, BAD U LA PYNIEIT IA LADE HA KI HAJAR HA RI ENGLAND BAD RI WALES. HABA SA BA UN LEIT PHAI NOH SHA LA KA RI, U NONG PYNIM JONG U U LA KHOT NOH IA U SHA LADE BAD U LA RUNG SHA KA JINGKMEN U TRAI JONG U, HA CAERGWRLE. AUGUST 24 TARIK 1863"

11. KA JINGKYNTHOH

U Larsing Khongwir u la im ha kane ka pyrthei tang arphewsan snem; hynrei ka jingim jong u ka dang kren briew ia ngi ki LONG MYNTA. Ka long ka babiang ba ngin ai ia u ka nam da ka kyrteng: U SHIPAI U BABHA JONG U JISU KHRIST. La u dang long u samla, bad u la leit noh na kane ka pyrthei, ka jingialap jong u hapdeng jong ngi ka dang sawa jam, kam pat wai. U la thaw kawei ka jingrwai, u la rwai ia ka haduh ba ka jingsawa jong ka ka la kiew shaduh bneng: ngi ruh ngi shait iarwai ia ka. Hato haba ngi rwai, ngi la ju pyrkhat shaphang ki ktien kiba don ha ka?—

Kin ialap i'U Jisu Khrist,
Haleluia!
Ha dykhar ha Khasi ruh,
Haleluia!
Gospel ka la wan ha ngi,
Haleluia!
Ruh kan leit haduh Sepngi,
Haleluia!

Shim tang ia ki ktien jong kane ka dkhot ka banyngkong. Ka ktien '*Haleluia*' ka mut, *Iaroh ia U Blei*, lane, *Iaroh ia U Trai*. La ialap ia ka Gospel U Jisu Khrist ha Ri Khasi bad ha Ri Dykhar ruh; hynrei ynda la leh kumta yn sa ialap haduh Ri Sepngi ruh. U Larsing u la ialap ia ka Gospel hapoh Ri Khasi bad Ri Jaintia; u la leit ialap ruh shduh Jaintiapur kaba long ka Ri Dykhar; nangta, da lade hi u la leit ban ialap ia kane ka khubor shaduh Ri Sepngi ha Ri Wales. Ka jingialap jong u sha Ri Sepngi kam pat kut. U dang shu sdang. U la thiah haduh mynta ha Lum Jingtep ha Caergwrle kaba ha Ri Wales. U la pynpoi ia ka Gospel sha Ri Wales. Mano ban buddien ia ka?

Haba u Larsing u la iehnoh shadien ia la ka met bakynja khyndew jong u, ki lok khristan na Ri Wales bad na Ri England ki la tei mot halor ka met ka basah jong u, ki da buh jingkynmaw ia ka jingtrei jong u kaba tang ha ki arsnem, da u maw jingtep ha uba ki la thoh ki ktien sah jingkynmaw ha ki artylli ki jait ktien,-Welsh bad English. Dang duna sa kawei, ka

ktien! Ha ka diengphna ha kaba la sahnar ia ka met U Jisu la thoh shaphang jong u, "Une U long U Syiem jong ki Jiw": la thoh ia kine ki ktien ha ki lai jait ki ktien: GRIK, ROMAN bad HEBRU. Ha u mawjingtep u Larsing dang dep thoh tang ha ki arjait ki ktien. Mano bad hano la aiti ban leit pyndap sa ia ka ktien ka balai?

Ki Kot ba la pynmih da u Rev. T. RODBORNE

1. U KHASI
   Uei u Khasi ? Nangno ? Shano ? .. .. Rs. 12.00

2. KI KHANATANG NA RI WAR .. .. Rs. 12.00

3. U MYNSIEM BAKHUID HA LA JINGTREI
   15 tylli ki Sermon shaphang U
   Mynsiem Bakhuid Rs. 8.00

4. KI SERMON SYNOD & ASSEMBLY
   21 tylli ki Sermon .. .. Rs. 10.00

5. U NONGBAH KHALA
   15 tylli ki Sermon shaphang U Jisu Khrist kum
   U Nongbah Khala .. . . Rs. 7.00

6. KA WAITLAM BANEP ARLIANG SYRTI
   12 tylli ki Sermon shaphang Ka Ktien U Blei Rs. 6.00

7. U LARSINGH KHONGWIR .. .. .. Rs. 3.00

8. SHAPHANG KA JINGBAPTIS .. .. .. Rs. 1.50

✠ Yn sa pynmih shen :

(a) U ALPHA BAD U OMEGA

(b) KA BALANG KABA HALOR MAWSIANG BAD KIWEI